European Institute for Gender Equality

Francúzsko po prvýkrát na čele indexu rodovej rovnosti.

Právne predpisy v oblasti rovnosti fungujú, zatiaľ však nie všade rovnako…

Francúzsko sa vyšplhalo na prvé miesto indexu rodovej rovnosti, čím ukončilo švédsku dominanciu, ktorá trvala od roku 2013. Pokrok v oblasti rodovej rovnosti sa však v EÚ dosahuje len veľmi pomaly a z tohtoročného indexu vyplýva, že dobré výsledky v jednej oblasti nedokážu vyvážiť neúspech v ostatných oblastiach.

„Rodová rovnosť prispieva ku konkurencieschopnosti Európy, a to vďaka kvalitnej starostlivosti," uviedla Roxana Mînzatu, podpredsedníčka Komisie pre sociálne práva a zručnosti, kvalitné pracovné miesta a pripravenosť. „Tohtoročný index rodovej rovnosti nám ukazuje cestu: rodičovská dovolenka, ktorú čerpajú obaja rodičia, a dostupná starostlivosť o deti, keď ju rodiny potrebujú, sú riešenia, vďaka ktorým zručnosti všetkých môžu prispievať k udržateľnému rastu Európy."

„Tohtoročný index rodovej rovnosti vysiela jasný signál: keď Európa koná v prospech rovnosti, mení sa život ľudí, a dokáže sa meniť veľmi rýchlo," uviedla Hadja Lahbib, európska komisárka pre rovnosť, pripravenosť a krízové riadenie. „Schvaľovanie zákonov je však len začiatok. Skutočná rovnosť sa prejavuje na výplatnej páske, keď žena zarába rovnako ako jej mužský kolega. Prejavuje sa doma, keď si otec vezme rodičovskú dovolenku a nielen ukladá deti večer spať, ale ich už aj kúpe. Chcem, aby každá žena a každý muž poznali práve takúto Európu, a to bez ohľadu na to, kde žijú."

„Na príklade Francúzska vidíme, čo sa stane, keď sa krajina rozhodne, že rodová rovnosť vo vedúcich pozíciách je normou, a nie výnimkou," uviedla Carlien Scheele, riaditeľka inštitútu EIGE. „Pravdou však je, že index nestojí len na jednom úspechu. Keby Európa prejavila rovnakú odhodlanosť v oblasti starostlivosti, odmeňovania a vzdelávania, nemerali by sme pokrok v zlomkoch percenta. Bohužiaľ, ešte je toho veľa, čo treba urobiť."

Hlavné zistenia

- EÚ dosiahla skóre 64,5 zo 100, čo je nárast o 0,9 percenta v porovnaní s minulým rokom a o 5,6 percenta od roku 2020.
- Francúzsko (74,8) predbehlo Švédsko (73,6) a tesne za nimi nasledujú Dánsko a Španielsko. Najnižšie skóre zaznamenali Cyprus, Maďarsko a Česko.

- Najrýchlejšie rastie rodová rovnosť na riadiacich pozíciách, kde sme v tomto roku zaznamenali zvýšenie o 2,4 percenta a zvýšenie o 13,1 percenta od roku 2020. Napriek tomu je však skóre 42,9 percenta naďalej jedným z najnižších.
- Vo všetkým ostatných oblastiach sme za posledný rok zaznamenali nárast o menej ako jedno percento.
- Rozdelenie povinností v oblasti starostlivosti je stále nerovnomerné. Ženy odpracujú menej hodín v prepočte na ekvivalent plného pracovného času a venujú sa starostlivosti viac ako muži. Starostlivosť o deti v rozsahu viac ako 35 hodín týždenne zabezpečuje približne 41 % žien v porovnaní s 20 % mužov.
- Nárok na rodičovskú dovolenku stále nezaručuje prístup k dávkam pri rodičovskej dovolenke.

Skok na vedúcich pozíciách

Francúzsko poskočilo vďaka 9-percentnému zlepšeniu v oblasti rodovej rovnosti na riadiacich pozíciách. V súčasnosti sa približuje k rodovej parite vo vláde, na riadiacich pozíciách najväčších spoločností, ako aj na riadiacich pozíciách športových federácií.

Francúzsko však nie je jediné. Od roku 2020 pätnásť ďalších členských štátov zvýšilo svoje skóre v oblasti rodovej rovnosti na riadiacich pozíciách o viac ako 10 percent, a to vďaka väčšiemu počtu žien na riadiacich pozíciách v podnikoch, ako aj na riadiacich pozíciách v oblasti športu. V siedmich členských štátoch sú ženy zastúpené aspoň na 40 % riadiacich pozícií najväčších kótovaných spoločností, a to najmä vďaka legislatívnym kvótam. V smernici EÚ o rodovej vyváženosti v riadiacich pozíciách v podnikoch sa stanovuje cieľ 40 % nevýkonných riadiacich pozícií alebo 33 % všetkých riadiacich pozícií.

V porovnaní s minulým rokom zvýšenie o 0,9 percenta. Pokrok slimačím tempom

Ak odhliadneme od rovnosti v oblasti moci, situácia je oveľa menej povzbudivá. Hoci sa pri dosahovaní rodovej rovnosti zaznamenal určitý pokrok, jeho tempo sa spomaľuje. Medziročný nárast je od roku 2023 nižší ako jedno percento.

Rovnosť v oblasti vedomostí sa od roku 2020 znížila v 11 členských štátoch, keďže ženy a muži sa naďalej sústreďujú v rôznych študijných odboroch.

Pokrok v oblasti zdravia sa z veľkej časti zastavil.

Rovnosť v oblasti moci, napriek dosiahnutým úspechom, zostáva najslabším článkom: 15 členských štátov stále dosahuje menej ako 40 percent. Skutočná rovnosť by zodpovedala 100 percentám.

Členské štáty tiež postupujú rôznym tempom. Pri porovnaní s priemerom EÚ za posledné desaťročie ich možno rozdeliť do dvoch veľkých skupín, z ktorých každá zahŕňa krajiny, ktoré sa nachádzajú nad aj pod priemerom EÚ:

- **vzostupná konvergencia:** Česko, Nemecko, Estónsko, Grécko, Taliansko, Litva, Luxembursko, Malta, Rakúsko, Poľsko, Portugalsko, Fínsko a Švédsko zlepšili svoje skóre v rámci indexu rodovej rovnosti a zároveň zmenšili rozdiely v porovnaní s priemerom EÚ;
- **vzostupná divergencia:** Hoci Belgicko, Bulharsko, Dánsko, Írsko, Španielsko, Francúzsko, Chorvátsko, Cyprus, Lotyšsko, Maďarsko, Holandsko, Rumunsko, Slovinsko a Slovensko tiež zlepšili svoje skóre, tempo, akým pokrok dosahujú, ešte viac zväčšilo ich odstup od priemeru EÚ.

Starostlivosť: obrovský potenciál na zlepšenie

Kým oblasť moci nám ukazuje, čo sa dá dosiahnuť cielenými opatreniami a legislatívou, oblasť starostlivosti naznačuje, že nás ešte čaká dlhá cesta.

Rodičovstvo stále ovplyvňuje to, kto vykonáva väčšinu platených prác. V prípade párov s deťmi pracujú otcovia v priemere v rozsahu zodpovedajúcom 92 % práce na plný pracovný čas. Matky pracujú v rozsahu zodpovedajúcom 68 %. Tento rozdiel vo výške 24 percentuálnych bodov svedčí o tom, že oveľa viac matiek pracuje na kratší pracovný čas.

Domáca starostlivosť nám zas ukazuje druhú stranu toho istého príbehu. V celej EÚ dve z piatich matiek (41 %) venujú starostlivosti o deti viac ako 35 hodín týždenne. V prípade otcov je to len polovica (20 %).

Na príklade Dánska však môžeme vidieť, že to tak nemusí byť. Dánsko je jediný členský štát, v ktorom sa dosiahla rodová rovnosť v intenzívnej starostlivosti o deti.
Iba jedna z piatich dánskych matiek venuje starostlivosti o deti viac ako 35 hodín týždenne. To isté platí aj v prípade dánskych otcov. Dánsko je tiež jedným z iba šiestich členských štátov, v ktorých neexistuje žiaden časový odstup medzi ukončením dobre platenej rodičovskej dovolenky a zaručeným miestom v zariadení starostlivosti o deti.

Rodičovská dovolenka môže zmeniť spôsob starostlivosti o deti, no len vtedy, ak ju využívajú otcovia.

Ženy stále tvoria 74 % osôb čerpajúcich rodičovskú dovolenku.
v 15 členských štátoch, za ktoré sú k dispozícii údaje za rok 2024, pričom mnohí otcovia čerpajú len minimálnu dovolenku. Rozhodujúcim faktorom je odmena.

Skutočnosť, že má rodič nárok na dovolenku, ešte neznamená, že za ňu dostanete náhradu:
18 % žien a 13 % mužov vo veku od 20 do 49 rokov nedostane príspevok na rodičovskú dovolenku.

Keď Švédsko v roku 1995 zaviedlo štvortýždňovú rodičovskú dovolenku pre otcov s náhradou vo výške 75 až 80 % príjmu, čerpanie rodičovskej dovolenky otcami sa zvýšilo z 3 % na 60 %.

Keď otcovia čerpajú rodičovskú dovolenku, je to prospešné pre všetkých: matky, otcov aj deti, ktoré tak majú viac času na budovanie pevnejších vzťahov. Z výskumu uskutočnenom vo Švédsku vyplýva, že každý mesiac, ktorý otec strávi na rodičovskej dovolenke, má väčší vplyv na neskoršie príjmy matky, než keby si ona sama vzala o mesiac kratšiu dovolenku.

Rodová rovnosť je motorom udržateľného rastu

Z výskumu inštitútu EIGE vyplýva, že zlepšenie rodovej rovnosti by mohlo do roku 2050 viesť k zvýšeniu HDP EÚ na obyvateľa o 6,1 až 9,6 %, čo predstavuje 1,95 až 3,15 bilióna EUR, a k vytvoreniu 10,5 milióna dodatočných pracovných miest. Z toho istého výskumu vyplýva, že riešenie všetkých rodových nerovností súčasne prináša lepšie výsledky, než keď sa riešia jednotlivo..

Oblasť moci zostáva pre EÚ najnáročnejšou výzvou z hľadiska rodovej rovnosti. Ako však ukázal tohtoročný index, ide zároveň o oblasť, na ktorú môže mať veľký a rýchly vplyv legislatíva. Teraz je potrebné preukázať rovnakú odhodlanosť aj vo všetkých ostatných oblastiach.

Stiahnite si index rodovej rovnosti za rok 2026 a zdieľajte jeho zistenia, aby ste prispeli k diskusiám o vnútroštátnej politike a podnietili konkrétne opatrenia :
https://eige.europa.eu/publications-resources/publications/gender-equality-index-2026-making-parental-leave-work